

เนื้อมहुเสื่อ

รศ.ดร.ภญ.พาณี ศิริสะอาด

เนื้อมहुเสื่อ หรือหูเสื่อ ชื่อเรียกทางเหนือเรียก หอมด่วนเสื่อ หอมด่วนหูเสื่อ เป็นไม้ล้มลุก ขนาดเล็ก สูงราว 30-90 เซนติเมตร ใบรูปร่างกลมรี ปลายใบมน ใบหนา กรอบ ยาว 2.5 เซนติเมตร และมีขนอ่อนทั่วใบ ริมใบจักเป็นคลื่น รอบใบ เมื่อขยี้ ใบมีกลิ่นหอม คล้ายพิมเสน กลิ่นในตำรายาไทยว่า น้ำคั้นจากใบหูเสื่อ มีสรรพคุณแก้ปวดหู พิษฝีในหู แก้กฐาหนองคั่งนั้น ชื่อหูเสื่อ จึงเป็นที่น่าสนใจว่า ชื่อหูเสื่อ จะมีที่มาจากประโยชน์ของพืชชนิดนี้หรือไม่ หรือว่าอาจเพราะว่า ใบมีลักษณะคล้ายหูเสื่อ ในด้านอาหาร ยังใช้รับประทานเป็นผักสด แก่ลุ่มอาหารประเภท ยำ ลาบ และน้ำพริก มีรสเผ็ด กลิ่นหอม ช่วยทำให้อาหารมีกลิ่นและรสชาติขึ้น ทำให้เจริญอาหาร ⁽¹⁾

ชื่อวิทยาศาสตร์หูเสื่อ คือ *Plectranthus amboinicus* (Lour.) Spreng ในตระกูล Lamiaceae มีการใช้ และการวิจัยหูเสื่อในหลายประเทศ ในทางพื้นบ้าน มาเลเซีย ⁽²⁾ ใช้ น้ำคั้นใบ รักษาหิด ไข้ ปวดท้อง คลื่นไส้อาเจียน รูมาติสซิม ไอ ติดเชื้อในทางเดินปัสสาวะ และอาการชัก การใช้ภายนอก ใช้รักษาแผล ปวด บวม และไฟไหม้ สารประกอบสำคัญ ⁽³⁾ น้ำมันหอมระเหยจากการกลั่นด้วยไอน้ำ ได้ผลลัพธ์เป็นน้ำมันหอมระเหยปริมาณเป็น 0.04-0.05% ประกอบด้วย terpinolene (3.75%), -pinene (3.20%), -pinene (2.50%), caryophyllene (4.20%), methyl eugenol (2.10%), thymol (41.3%), 1,8-cineole (5.45%), eugenol (4.40%), carvacrol (13.25%) และ-phellandrene (1.90%). จากการทบทวน การใช้แบบพื้นบ้านในหลายประเทศ เช่น จีน อินเดีย บราซิล ศรีลังกา มาเลเซีย มีการใช้แบบพื้นบ้านหลากหลาย สรุปลงการใช้ ในระบบทางเดินอาหาร เช่น อาการปวดบิด อาการธาตุพิการ ช่วยขับถ่าย ระบบทางเดินหายใจ ได้แก่ หืด หลอดลมอักเสบ หวัด ไอ และ ปอดบวม ระบบหัวใจและหลอดเลือด ได้แก่อาการหลอดเลือดหัวใจ ขาดเลือด และ ความดันโลหิตสูง แก้ปวด และ ปวดอักเสบ ปวดลำไส้ รูมาติสซิม ปวดหู เยื่อตาอักเสบ ระบบประสาท เช่น อาการนอนไม่หลับ ชัก มึนงงหรือวิงเวียน และ แก้ อาการทางตับ และระบบประสาท ในอินเดียใช้รากเป็นเครื่องเทศ หรือดอง เหยาะกิน ⁽⁴⁾ อย่างไรก็ตาม หูเสื่อ ยังไม่มีงานวิจัยด้านคลินิก ที่จะยืนยันสรรพคุณทางพื้นบ้านที่มีการใช้อย่างหลากหลาย มีเพียงการวิจัยด้านการอักเสบ ในหนูแรท^(4,5)

นอกจากการใช้ทางการรักษา ยังมีการนำมาใช้ปลูก เป็นขอบเขตดินแดน หรือปลูกเพื่อเป็นแนวเพื่อป้องกันการกัดกร่อนของดิน ปลูกปรับปรุงดินสำหรับการปลูก ด้วที่ใช้เลี้ยงวัว ข้าวโพด

จะเห็นได้ว่า หูเสื่อ มีการใช้ประโยชน์แบบพื้นบ้านมากมาย การวิจัยส่วนใหญ่ทำในหลอดทดลอง อย่างไรก็ตาม การใช้แบบพื้นบ้าน ที่คล้ายคลึงกัน และ การใช้รักษาอาการที่หลากหลาย ได้ยืนยันถึงประโยชน์ โดยเฉพาะมีการใช้แบบโบราณมานาน การปลูกพืชยังสามารถใช้ปรับปรุงดินได้ เป็นอย่างดี และ เป็นพืชท้องถิ่นที่อดทนต่อความแห้งแล้ง จึงสมควรนำมาปลูก เพื่อประโยชน์เป็นอาหาร เป็นยาด้วย.

เอกสารอ้างอิง

- 1) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สถาบันกาแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข.โรงพยาบาลการสงเคราะห์ทหารผ่านศึก กทม. 2538.
- 2) Joseph Samy, M. Sugumaran, Kat L.W.L., edited by K.M. Wong, 100 Useful Herbs of Malaysia and Singapore An introduction to their medicinal,culinary, aromatic and cosmetic uses, Printed in Singapore, NPE Print Communication. 2014.
- 3) Roshan P., Naveen M., Manjul PS, Gulzar A., Anita S. and Sudarshan S. PLECTRANTHUS AMBOINICUS (LOUR) SPRENG: AN OVERVIEW. The Pharma Research (T. Ph. Res.), (2010), 4; 01-15.